

*Касьяненко А.Л.
(Полтава)*

НЕЩАСНІ ВИПАДКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ. ЇХ ВИДИ ТА ПОРЯДОК РОЗСЛІДУВАННЯ

З кожним роком в закладах освіти збільшується число нещасних випадків, для того аби уникати надалі їх збільшення, в освітніх закладах слід проводити розслідування виникнення нещасних випадків. В такому разі в майбутньому можна буде уникнути причин, які призводять травмування персоналу, учнів та студентів.

Слід відзначити, що досить багато науковців присвятили свої роботи вивченню нещасних випадків, а також розгляду їх видів та етапам розслідування. Дослідженням даної теми займалися такі вчені як П.А. Атаманчук, Л.П. Грузінова, В.І. Жидецький, М.П. Гадзюк, Л.А. Катренко, В.В. Березуцький, а також В.М. Москальова. Як бачимо кількість дослідників є незначною, але з кожним роком їх число зростає.

Також слід відзначити, що розслідування нещасних випадків регулюється законом Відповідно до Закону України «Про охорону праці» (ст. 22) власник повинен організовувати розслідування й вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків з учнями й студентами навчальних закладів під час навчально-виховного процесу, трудового й професійного навчання в навчальному закладі визначається Міністерством освіти України [7].

Таким чином метою нашої статі є розгляд основних видів нещасних випадків, а також ознайомлення з методикою проведення розслідування нещасних випадків в закладах освіти.

Нещасним називається випадок внаслідок непередбачуваного збігу обставин та умов, при яких завдається шкода здоров'ю, або настає смерть потерпілого [2].

За кількістю потерпілих нещасні випадки бувають одиночні та групові. Наслідком нещасного випадку може бути: переведення потерпілого на легшу роботу; одужання потерпілого; встановлення потерпілому інвалідності; смерть потерпілого. Явище, що характеризується сукупністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві, називається виробничим травматизмом [1].

Травми залежно від характеру дії бувають:

- механічні (забите місце, переломи);
- термічні (опіки, обмороження);
- хімічні (отруєння, опіки);
- електричні (опіки, мітки, електроофтальмія, фібриляція серця, електричний шок);
- психічні (переляк, шок) Втрата працездатності може бути:

- тимчасова – людина відновила працездатність і повернулася до роботи;
- постійно-тимчасова – людина відновила працездатність і повернулася до роботи, але залишились наслідки травми (втратила палець або кульгає);
- постійна – постійна втрата працездатності (інвалід I групи)

Явище, що характеризується сукупністю професійних захворювань, називається професійною захворюваністю [1].

Відповідно до Закону України "Про охорону праці" роботодавець зобов'язаний проводити *розслідування* і вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій "Положенням про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях" регламентує таку процедуру [7].

За наслідками розслідування нещасного випадку складається акт розслідування На облік беруться нещасні випадки, які трапились:

- під час виконання трудових обов'язків;
- на робочому місці на території підприємства або в іншому місці роботи протягом робочого часу;
- під час проїзду на роботу або з роботи;
- під час аварій, а також під час їх ліквідації;
- під час надання підприємствам шефської допомоги.

Розслідуванню і обліку підлягають нещасні випадки:

- травми гострі отруєння, які виникли внаслідок шкідливих і небезпечних чинників;
- травми через нанесення тілесних пошкоджень іншою особою;
- ураження блискавкою;
- пошкодження внаслідок контакту представниками фауни і флори;
- інші пошкодження здоров'я при аваріях і стихійних лихах.

Нещасний випадок, який стався під час навчально-виховного процесу і викликав в студента втрату працездатності (здоров'я) не менше одного дня відповідно до медичного висновку, оформляється актом форми Н-Н [1].

Адміністрація закладу зобов'язана видати потерпілому або особі, яка представляє його інтереси копію акта форми Н-Н про нещасний випадок, оформленого державною мовою не пізніше трьох днів після закінчення розслідування по ньому Акт форми Н-Н підлягає зберіганню в архіві органу управління освітою, навчально-виховного закладу протягом 45 років [1].

Відповідальність за правильне і своєчасне розслідування і облік нещасних випадків, складання акта форми Н-Н, розроблення і виконання заходів щодо усунення причин нещасного випадку несе керівник закладу.

Винні у порушенні Положення про охорону праці та порядок розслідування нещасних випадків у навчально-виховних закладах

приховуванні нещасного випадку, що трапився, притягаються до відповідальності згідно з чинним законодавством [1].

Нещасні випадки з *учнями й студентами навчальних закладів*, що сталися під час проходження ними виробничої практики або виконання робіт на підприємстві під керівництвом його посадових осіб, розслідуються й беруться на облік підприємством. У розслідуванні повинен брати участь представник навчального закладу [6].

Контроль за своєчасним і правильним розслідуванням, документальним оформленням та обліком нещасних випадків, виконанням заходів щодо усунення їх причин здійснюється органами державного управління та органами державного нагляду за охороною праці відповідно до їхньої компетенції та повноважень. Громадський контроль здійснюють трудові колективи через обраних ними уповноважених з питань охорони праці та профспілки в особі виборних органів і представників. Ці органи мають право вимагати від власника складання акта за формою Н-1 або його перегляду, якщо встановлено, що допущено порушення вимог Положення або інших нормативних актів з охорони праці, а також виплати відшкодування шкоди потерпілому або сім'ї загиблого [4].

У разі відмови власника скласти акт за формою Н-1 про нещасний випадок чи незгоди власника, потерпілого або особи, яка представляє його інтереси, зі змістом акта або з приписом посадової особи органу державного нагляду за охороною праці, питання вирішується вищим органом державного нагляду за охороною праці або в порядку, передбаченому законодавством про розгляд трудових спорів [6].

Спеціальному розслідуванню підлягають:

- нещасні випадки зі смертельним наслідком;
- групові нещасні випадки, які сталися одночасно з двома і більше працівниками незалежно від тяжкості ушкодження їхнього здоров'я;
- випадки смерті на підприємстві;
- випадки зникнення працівника під час виконання ним трудових обов'язків;
- нещасні випадки з тяжкими наслідками, у тому числі з можливою інвалідністю, за рішенням органів Держнаглядохоронпраці [3].

Спеціальне розслідування групового нещасного випадку, під час якого загинуло 5 і більше осіб або травмовано 10 і більше осіб, може проводитися комісією, призначеною рішенням Кабміну [9].

У разі групових і смертельних випадків, роботодавець зобов'язаний негайно повідомити:

- Територіальні органи державного нагляду.
- Органи прокуратури.
- Виконавчий орган дирекції Фонду соціального страхування.
- Орган, до сфери управління якого належить підприємство, а в разі його відсутності – місцеву держадміністрацію.

- Вищий за рангом профспілковий орган.

Спеціальне розслідування проводиться протягом 10 робочих днів. За результатами розслідування складається акт спеціального розслідування за формою Н-5 і затверджується роботодавцем протягом доби після одержання документів. Акт за формою Н-1 на кожного потерпілого складається у двох примірниках і додається до акту спец розслідування [9].

До акту спец розслідування додаються такі матеріали:

- копія наказу про організацію комісії з спец розслідування;
- протокол огляду місця події, плани, схеми, фотознімки; протоколи опитування причетних до нещасного випадку;
- копія акта за формою Н-1 або НТ на кожного потерпілого, а також копії приписів, що стосуються нещасного випадку, якщо вони видавалися та витяги з порушених нормативно-правових актів;
- медичний висновок про причину смерті та характер травм, а також довідка про матеріальну шкоду, заподіяну нещасним випадком.

У п'ятиденний термін після розслідування, роботодавець надсилає копії матеріалів до органів прокуратури і тих органів, що брали участь у розслідуванні. Після підписання акта спец розслідування, роботодавець у п'ятиденний термін має видати наказ про виконання, заходів щодо запобігання виникнення подібних інцидентів та повідомити про це органи, які брали участь у спеціальному розслідуванні, а також притягнути до відповідальності працівників, які допустили порушення законодавчих актів про охорону праці. Про порушення кримінальної справи інформацію надають органи прокуратури [9].

Отже ми бачимо що розслідування нещасних випадків є дуже важливим елементом у роботі будь-якої освітньої установи. Розслідування дає змогу дізнатися причини та передумови виникнення нещасного випадку. Саме ця інформація дає змогу в майбутньому уникнути аналогічних випадків. Розслідування дає змогу побачити недоліки роботи і можливість позбутись їх.

Використані джерела

1. Атаманчук П.С. *Безпека життєдіяльності* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/12090613/bzhd/problema_virobnichogo_travmati_zmi.
2. Банько В.Г. *Охорона праці в туристському комплексі* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/12980108/bzhd/profilaktika_neschasnih_vipadkiv_profesiynih_zahvoryuvan.
3. Березуцький В.В. *Основи охорони праці* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15410104/bzhd/spetsialne_rozsliduvannya_neschasnih_vipadkiv.
4. Гандзюк М.П., Желібо Е.П., Халімовський Л.О. *Основи охорони праці : Підруч. для студ вищих навч. закладів.* – К.: Каравела, 2003.

5. Грузінова Л.П. *Трудове право України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1195/40/1/2/>.*
6. Жидецький В.І. *Основи охорони праці / В.І. Жидецький. – Львів: Афіша, 2002.*
7. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про охорону праці» №229-15 від 17.12.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/229-15>.
8. Катренко Л.А., Пістун І.Т. *Охорона праці в галузі освіти. – К.: Університетська книга, Суми, 2001.*
9. Москальова В.М. *Охорона праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1331/76/1/7/>.*